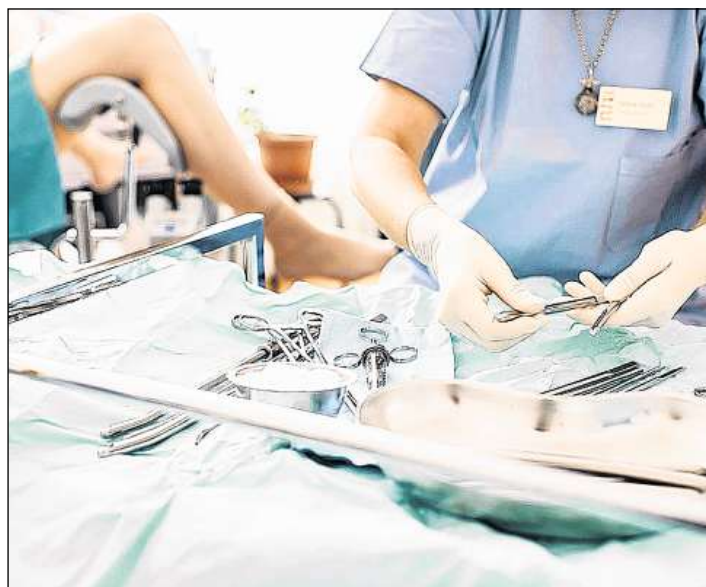

■ ILS 9 DA FAVRER DECIDA IL PIEVEL DAVART...

Iniziativa «finanziar l'abort è chausa privata»

Da tge sa tracti?

Dapi il 2002 è lubida l'interrupziun da la gravidanza sin giavisch da la dunna – dentant sulet sut cundiziuns severas. L'interrupziun sto succeder entaifer las emprimas dusesch emnas da la gravidanza. La dunna sto inoltrar ina dumonda a scrit ed il medi u la media sto cussegliar la dunna davart alternativatas. Ils custs d'ina tala interrupziun surpiglia la cassa da malsauns.

DA CLAUDIA CADRUVI / ANR

L'iniziativa «finanziar l'abort è chausa privata» pretenda che l'assicuranza obligatorica na paja betg pli l'interrupziun. Sulet en rars cas exepziunals dastga la cassa surpigliar ils custs. Per exempel sch'ina mamma sa chatta en privel da vita u suenter ina violaziun. Era sch'ina dunna porta plirs embryos na duai la cassa betg surpigliar la reducziun d'embrios.

Da preschent custan las interrupziuns en Svizra 8 milliuns francs l'onn. Quai munta 0,03 pertschient dals custs totals da las assicuranzas da malsauns. In «gea» a l'iniziativa n'avess naginas consequenzas sin las premias.

Co argumenteschan ils iniziants?

L'iniziativa deriva ord ravugls religius e conservativs ch'èn da princip insumma cunter l'interrupziun da la gravidanza. Els fan valair ch'i na saja betg endretg sche persunas che sajan cunter aborts stoppian confinanziar cun lur premias las interrupziuns dad autra gliעד. La finala na sa tractia quai gea betg d'ina malsogna e perquai na tutgia l'interrupziun betg tar il provediment da basa da las assicuranzas da malsauns.

Tgi che fa in abort duai pajar sez. I dettia la finala la pussaivladad da serrar giu in'assicuranza privata ch'includa ils custs d'interrupziuns.

La speranza dals iniziants è ch'i dettia damain interrupziuns sche las dunnas ston pajar sez l'abort.

La pps svizra è la suletta partida gronda ch'è persuerter. La pps grischuna dat liber la vusch.

«La libertad dal singul da far in abort na vegn betg tangada», di cusseglier naziunal Toni Bortoluzzi (pps/ZH)

Co argumenteschan ils adversaris?

Ils ultims onns è il dumber d'aborts stà stabil. En cumparegliazion cun l'exteriur interrumpen en Svizra mo paucas dunnas ina gravidanza. Tar dunnas giuvnas è il dumber d'aborts perfin sa sminui.

Ina interrupziun da gravidanza custa tranter 500 e 2000 francs. Per dunnas senza daners fiss quai in problem ed il privel crescha ch'ins sa serva da metodos dubiusas – per exempel da pirlas da stgatschar ord l'internet. Consequenzas da sanadad suenter talas metodos avessan lura las cassas da malsauns da sbursar. Perquai èn ils adversaris persuadids che l'iniziativa na porta nagins respargns, mabain procura a la fin dals quintes per dapli custs.

Suandantas partidas recumondan in «na»: pbd, pcd, pld, ps, verd-liberals.

«Tgi che vul cumbatter l'interrupziun na duai betg far quai sut la vercla da la finanziaziun», di cussegliera naziunala Barbara Schmid (pcd/ZH)

Iniziativa «cunter l'immigraziun da massa»

Da tge sa tracti?

«La Svizra regla sezza a moda autonoma l'immigraziun da persunas estras.» Quai è la pretaisa che la pps vul fixar en la constituziun. Cun sia iniziativa «cunter l'immigraziun da massa» pretenda la partida plinavant che la Svizra turnia puspè tar il sistem da contingents e da dumbers maximalis da permissiuns per direger quantas persunas che dastgan vegnir mintg'onn en il pajais. Ils contingents na cumpigliassan betg mo esters che vegnan a lavurar, mabain era fugitivs, students u cunfinaris. Ils contingents stuessan vegnids definids tenor ils interess economics. Ins vul era limitar il dretg dals esters da pudair reunir la famiglia e da survegnir prestaziuns socialas.

Sch'il pievel svizzer schess «gea» e l'iniziativa vegniss realisada violass quai automaticamain la cunvegna davart la libra circulaziun da persunas cun l'UE. Cun questa cunvegna èn colliads ils contracts da las Bilateralas I che garanteschon a l'economia in access liber a la fiera europeana.

Co argumenteschan ils iniziants?

Ils ultims onns èn radund 140 000 esters vegnids en Svizra. La netto-immigraziun ha cumportà 70 000 persunas ad onn. Ils iniziants calculeschon che la populaziun creschia ils proxims ventg onns dad ogt sin diesch milliuns abitants.

La libra circulaziun da persunas procura per ina dischoccupaziun creschenta tar esters, per trens plains, vias bloccadas ed auts pretschs e tschains per chasas ed abitaziuns. La populaziun indigena na profiteschia betg da l'immigraziun, crititgeschan ils iniziants. Ils lavurants svizzers vegnian per part chatschads a chantun e las pajas vegnian sut squitsch.

La Svizra haja pli baud fatg bunas experienschas cun contingents per esters ed ins possia senz'auter puspè introducir quest sistem.

La pps è la suletta partida ch'è persuerter.

«Violare la libra circulaziun da persunas è fatg termagls cun il fieu», di cusseglier naziunal Kurt Fluri (pld/SO)

Co argumenteschan ils adversaris?

Las forzas da lavur estras contribueschian al bainstar da la Svizra, dian ils adversaris da l'iniziativa. Ellas sajan indispensablas en ils secturs da construcziun, da sanadad, en l'agricultura, l'industria e la gastronomia. La politica d'immigraziun actuala saja sa cumprovada. La Svizra tutgia tar in dals pajais pli cumpetitivs. Da turnar puspè tar contingents chaschunia mo ina gronda birocrazia.

In «gea» a l'iniziativa periclitesschia la cunvegna davart la libra circulaziun da persunas. I saja da dubitar che l'UE tractia danovamain questa cunvegna cun la Svizra. Las Bilateralas I – che levgeschan a l'economia svizra l'access a la fiera da l'UE – sajan periclitadas cun in «gea».

Suandantas partidas recumondan «na»: pbd, pcd, pld, ps, verd-liberals.

«La Svizra ha gia adina manischè l'immigraziun cun contingents», di cusseglier naziunal Toni Brunner (pps/SG)

Finanziar la viafier

Da tge sa tracti?

Ils Svizzers van pli e pli savens cun il tren. Dapi il 1998 è il traffic da viafier creschì per 60 pertschient. I cureschan dapli trens. Per pudair transportar dapli passagiers lascha la viafier circular trens pli lungs e vaguns da dus plauns. Ma en vista al fatg ch'il traffic crescha vinavant dovri mesiras.

Il cussegl federal ed il parlament vulan francar en la constituziun la finanziaziun da la viafier (Fabi). Questa finanziaziun cumpiglia il manaschi, il mantegniment sco er ils daners per nova infrastruttura.

Fin uss ha la confederaziun investì mintg'onn 4 milliardas en il mantegniment ed il schlargiament. Sch'il pievel di «gea» a Fabi vegn la summa augmentada sin 5 milliardas. Els daners vegnan pajads en in fond nov che remplazza il fond ch'ins aveva fin uss per ils projects gronds da viafier.

Fabi è ina cuntraproposta directa tar l'iniziativa dal VCS ch'è en il fratemp vegnida retratga.

Tge pleda persuerter?

Er il Grischun profitescha. La puschida da colliaziuns vegn engrondida tranter Cuiira e Turitg e tranter Cuiira e Son Gagl. La Viafier retica survegn daners per il tact da mes'ura tranter Landquart–Tavau/San Murezzan, nua ch'ins planisescha tschancuns a dus binaris per ch'els trens possian s'entupar.

Il fond da viafier vegn spigentà cun veglias e novas funtaunas finanziaias. Sco fin uss contribuescha la confederaziun daners ord la cassa generala, da la taglia sin plivalur, da la taglia d'ielì e da la taglia per camions. Enpli datti en l'avvegnir daners dals chantuns ed in promil da la taglia sin plivalur.

Er ils passagiers da tren contribueschan cun lur bigliets a la finanziaziun da la viafier.

Suandantas partidas recumondan in «gea»: pbd, pcd, pld, ps, verd-liberals.

«Ina viafier attractiva stat en l'interess da la populaziun, da l'economia e da l'ambient», di cussegliera naziunala Silva Semadeni (ps/GR)

Tge pleda encunter?

Sper la pps fan mo las associaziuns d'autos opposiziun cunter Fabi. I vegn crititgà ch'els automobilists stoppian vinavant sbursar per l'infrastruttura da la viafier – cun la taglia d'ielì e cun la taglia sin camions.

Lura èsi era planisà ina lescha che cuntegna tranter auter suantanta midada: Automobilists che van a lavurar cun auto duain mo pli pudair trair giu la summa maximala da 3000 francs en la decleranza da la taglia federala. Quai corresponda a circa 30 kilometers per di. La confederaziun less uschia generar dapli entradas da taglia che pon vegnir duvradas per la viafier. 20 pertschient dals pajataglia fissan pertutgads da questa limitaziun. Questa dumonda na stat uss dentant anc betg en votaziun.

La pps di sco suletta partida «na» a Fabi.

«1,9 milliuns umans en Svizra penduleschan cun auto a la lavur», di cusseglier naziunal Walter Wobmann (pps/SO)